

КОУЧИНГ ЯК ЕФЕКТИВНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ УСПІШНОГО СТУДЕНТА

У статті наводиться аналіз використання коучингу як ефективною технологією формування успішного, вмотивованого, креативного студента. Автором наведено визначення коучингу, класифікація видів коучингу, дано порівняльний аналіз і відмінності коучингу від бізнес-консультування, тренінгу, наставництва та психотерапії. Описано перспективи застосування корпоративного коучингу у ВНЗ, що має на меті підвищення якості підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: коучинг, лідерство, соціальна мотивація, конкурентоздатний фахівець.

Постановка проблеми. Зміна соціальної і освітньої ситуації в країні актуалізувала необхідність пошуку ефективних шляхів для вирішення проблеми підготовки успішних і конкурентоздатних фахівців, що загострилася в умовах фінансово-економічної кризи.

Сучасному суспільству потрібні освічені, творчі, креативні, ініціативні особистості, що здатні до творчої діяльності і беруть на себе відповідальність за результати цієї діяльності. Суспільство потребує лідера нової генерації, оскільки те, що ще вчора вважалося правильним і розумним, сьогодні вже вважається малодійсвими і неефективним. Іноді кажуть, що лідерами народжуються, а не стають. Але насправді для більшості лідерів потрібно якийсь час для того, щоб реалізувати свій потенціал, і при цьому їм доводиться багато чому вчитися. Коучинг якраз спрямований на розвиток лідерських якостей. А ті коучі, які добре наставляють лідерів, теж, в якомусь сенсі, стають лідерами.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Дослідженнями коучингу займаються в основному такі закордонні науковці як М. Аткинсон, У. Т. Голві, А. Грант, К. Грифітс, М. Дауні, Е. Парслоу, Дж. Роджерс, Б. Соуза, Дж. Уйтмор та інші. Вони розглядають технологію коучингу як ефективний чинник розкриття потенціалу особистості у різноманітних галузях діяльності (консультуванні, економіці, бізнесі, спорті, навчанні), інтегруючи окремі знання і методи, що застосовують у психології, філософії та соціології. Coaching – це вчення, що виникло на перетині психології, менеджменту, філософії, логіки і життєвого досвіду; процес, спрямований на досягнення цілей у різних сферах життя. Проте однозначного трактування коучингу немає, хоча кожна із шкіл коучингу виділяє своє бачення щодо сутності даної категорії. Так, основоположник коучингу У. Т. Голві трактує «коучинг – як мистецтво створення, за допомогою співбесід та пове- дінки, середовища, яке забезпечує рух людини до визначеної мети, так щоб воно приносило задоволення» [3], а засновник школи трансформаційного коучингу П. Вріца вважає, що «коучинг – це мистецтво сприяти розвитку інших людей», при цьому ефективний коучинг допомагає реалізувати потенціал людини [2]. Одним із сучасних видів коучингу є освітній коучинг («edu-coaching»), який широко застосовують в освіті дорослих зарубіжжя, неформальному навчанні, на курсах підвищення кваліфікації, професійної перепідготовки, навчанні на підприємствах тощо.

В Україні дослідження технології коучингу в професійній освіті здійснила С. М. Романова, зазначивши, що коучинг – це взаємостосунки між викладачем і студентами, коли викладач ефективно організовує процес пошуку студентами кращих відповідей на питання, що їх цікавлять, допомагає студентам розвиватися, закріплювати нові навички і досягати високих результатів у своїй майбутній професії [5, с. 83]

Метою дослідження є визначення основних ролей коучингу в формуванні успішної особистості студента, вмотивованого, цілеспрямованого, діючого, виокремлення переваг та труднощів у застосуванні коучингу, обґрунтування технології коучингу.

Викладення основного матеріалу дослідження. Впродовж минулих років у педагогічній літературі ми все частіше зустрічаємо термін коучинг, який впевнено перекочував з комерційних тренінгових програм в освітній простір. Це зумовлено насамперед необхідністю адаптації вищої освіти до потреб її споживачів, намаганням зробити освіту привабливою, гнучкою та доступною,

забезпечуючи комфортні умови для професійного становлення і розвитку кожної особистості. Однак феномен коучингу полягає не лише у його навчальних можливостях, а також у формуванні соціальної культури саморозвитку та самовдосконалення. Значного поширення технологія коучингу набула у сфері управління і менеджменту, де її розглядають як партнерські стосунки, у яких тренер допомагає своєму підопічному досягнути бажаного результату в особистому і професійному житті, супроводжує його в досягненні поставлених цілей, мотивує і надихає. Коучинг визначають як творче партнерство, що дозволяє реалізувати особистісний і професійний потенціал людини. Його мета – постійні когнітивні, емоційні, поведінкові зміни, які сприятимуть досягненню цілей і збільшення продуктивності [5].

Розрізняють декілька видів коучингу

Коучинг орієнтований на особистість. Коуч в основному працює з думками, емоціями, ідеями, вибором, реакціями людей, не змінюючи їх зовнішнього оточення.

У коучингу велика частина роботи полягає в проясненні смислів, які клієнт вкладає в той або інший термін, слово чи дію. Його основними інструментами служать активне слухання, запитальні технології, ефективні питання, елементи тренінгу та ін.

Дж. Вітмор у своїй книзі, присвяченій коучингу, виділяє наступні **переваги застосування коучингу** в особистій і професійній діяльності:

- поліпшення продуктивності діяльності. Це головне, для чого застосовується коучинг;
- розвиток особистості;
- швидке навчання без відриву від роботи чи навчання, причому цей процес приносить радість і задоволення;
- поліпшення взаємовідносин у колективі (групі);
- поліпшення взаємин і пов'язаний з цим успіх змінюють на краще всю атмосферу в колективі;
- коучинг відкриває багато невиявлених раніше талантів серед членів групи;
- багаторазово зростає особиста ефективність клієнта і швидкість його просування до мети.

Коучинг прямо пов'язаний з системою мотивування, його вплив має дуже широкий спектр дії, оскільки вмотивований студент ефективніше виконує свою роботу, а отже, результативно впливає і на рівень професійної підготовки.

Загалом, перевагами застосування коучингу є:

- формування ефективних робочих команд;
- визначення конкурентних переваг груп;
- підвищення рівня мотивованості студентів;
- раціональне управління часом;
- систематизація знань;
- відпрацьованість швидкої реакції на критичну ситуацію;
- сприяння самостійності студентам в пошуку власних рішень та баченні ситуації;
- зростання рівня довіри між викладачами та студентами внаслідок покращення комунікацій;
- збільшення результативності поставлених завдань;
- підвищення рівня особистісної і корпоративної репутації;
- спрямованість в майбутнє тощо.

Якщо ж розглядати лише значення коучингу в системі мотивування студента, то слід зазначити, що коучинг сприяє:

1) зростанню самооцінки студента, який співпрацює з коучем; 2) професійному росту; 3) розумінню основних завдань, поставлених перед ним, що надалі впливає на результативність його навчання; 4) формуванню відчуття турботи; 5) формуванню креативного мислення, творчого підходу до вирішення поставлених завдань тощо.

Мотиваційна дія коучингу на цільові орієнтири студента зображена на рисунку.

Рис. 1. Мотиваційна дія коучингу

Коуч працює в напрямку збільшення усвідомлення, здібностей і свободи вибору клієнта. Коуч своєю чергою виступає консультантом, тренером, партнером, психотерапевтом, другом. В основному коучинг проводиться у вигляді діалогу між коучем і клієнтом. Для клієнта просто потрібно, щоб він хотів працювати над своїми цілями. Коуч пропонує клієнту, щоб він як можна детальніше дослідив обговорювану тему і розглянув її з усіх сторін. Основний інструмент для цього – питання коуча і його зацікавленість у відповідях клієнта.

В основі коуч-підходу в освіті є вміння викладача формулювати важливі потужні запитання, які сприятимуть визначенню потреб і сподівань студентів, стимулюють мислення, змушують мобілізувати попередні знання і досвід, розкрити потенціал. Такі потужні запитання допомагають проаналізувати явище/проблему всебічно, розвивають інтерес до вивчення теми, стимулюють потребу в отриманні відповідей, заохочують до обґрунтування власної позиції. Наприклад, серія запитань за методикою коучингу для визначення потреб, сподівань і готовності студентів щодо вивчення теми/дисципліни може включати наступні: – Якими знаннями і вміннями ви би хотіли оволодіти у процесі вивчення теми/дисципліни? Якими вже володієте? Де отримали ці знання/вміння? – Що для вас означає «краще»? Як і за якими критеріями можна оцінити «краще»? – Якщо вас питатимуть через певний час після закінчення навчання, то що би ви хотіли відповісти про отримані знання і вміння? – Чи ви знаєте когось, хто вже володіє схожими знаннями і вміннями? Чим вони займаються і як виконують свою роботу? Що з цього хотіли би ви робити краще, так само?

На нашу думку, для формуванню умінь самоорганізації і само- регулювання освітньої діяльності студентів, доцільно використовувати традиційну для коучингу чотириступеневу модель GROW, розроблену Дж. Уйтмором [8, р. 67]. Чотири літери назви моделі відповідають першим буквам слів, що означають етапи проведення навчальної дискусії або стадії на шляху до вирішення проблеми: – перший етап «goal» (у пер. з англ. мета) – визначення цілей і завдань вирішення окресленої проблеми; – другий етап «reality» (з англ. реальність) – окреслення стану проблеми, визначення ресурсів, знань, необхідних для її вирішення; – третій етап «option» (з англ. варіант) – пошук можливих шляхів вирішення проблеми, вибір найоптимальніших; – четвертий етап «will» (з англ. воля) – застосування обраних стратегій, перевірка в дії.

Висновки. Важливими умовами формування лідерської особистості у процесі застосування технології коучингу є усвідомлене ставлення до студентів як до відповідальних творців і менеджерів своєї навчально- пізнавальної діяльності, які успішно інтегрують самоуправління (вибір змісту, форм, методів і засобів навчання) із самоконтролем (оцінюванням і моніторингом власної когнітивної діяльності); залучення студентів до формулювання навчальних цілей та вибору стратегій для їхнього досягнення; забезпечення співробітництва і кооперації у навчальному процесі; використання групових форм і методів навчання; формування потреби у самопізнанні, саморозвитку, постійному самовдосконаленні та пізнанні своїх можливостей; залучення студентів до прийняття рішень у навчальному процесі; діагностика і підтримка індивідуальних пізнавальних інтересів, надання можливостей вибору, індивідуалізація та диференціація навчання; застосування аналізу та критичних

рефлексій; ведення студентами щоденників своєї навчально-пізнавальної діяльності та залучення до її оцінювання.

Здійснене дослідження дозволяє стверджувати, що технологія коучингу, яку зазвичай розглядають лише як педагогічний супровід або створення оптимальних умов для розкриття потенціалу особистості, має неабияке значення і для формування студента-лідера, оскільки тренує здатність ефективно діяти і навчатися, розвиває навички самостійного пізнавального пошуку, самоуправління і ефективного менеджменту власної навчальної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Вікіпедія – вільна енциклопедія [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Коучинг>
2. Врица П., Ардуи Я. Когда качество действий встречается с цент- ровкой. Компас для коучей / П. Врица, Я. Ардуи. – М. : Международная Академия Трансформационного Коучинга и Лидерства, 2008. – С. 18. 102
3. Голви У. Т. Работа как внутренняя игра. Фокус, обучение, удо- льствие и мобильность на рабочем месте / У. Т. Голви. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. – С. 194.
4. Дауни М. Эффективный коучинг: Уроки коуча коучей / М. Дауни / Перев. с англ. – М. : Добрая Книга, 2008. – С. 288.
5. Романова С. М. Коучінг як нова технологія в професійній освіті / С. М. Романова // Вісник Нац. авіац. ун-ту. Серія : Педагогіка. Психологія. – 2010. – Вип. 3. – С. 83–86.
6. Сайт Міжнародної академії коучингу [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.coacha.ru/>
7. Уитмор Дж. Coaching новый стиль менеджмента и управления персоналом: практ. пособие / Дж. Уитмор. – М. : Изд-во «Финансы и статистика», 2005. – 160 с.
8. Thorpe S., Clifford J. Coaching Handbook: An Action Kit for Trainers and Managers / Sara Thorpe, Jackie Clifford. – London : Cogan Page, 2003. – 229 p.

Л. О. Хоменко-Семенова

КОУЧИНГ КАК ЭФФЕКТИВНАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ФОРМИРОВАНИЯ УСПЕШНОГО СТУДЕНТА

Резюме. В статье приводится анализ использования коучинга как эффективной технологии формирования успешного, мотивированного, креативного студента. Автором приведены определения коучинга, классификация видов коучинга, дан сравнительный анализ и отличия коучинга от бизнес-консультирования, тренинга, наставничества и психотерапии. Описаны перспективы применения корпоративного коучинга в вузах, имеющей целью повышения качества подготовки будущих специалистов.

Ключевые слова: коучинг, лидерство, социальная мотивация, конкурентоспособный специалист.

L. Khomenko-Semenova

COACHING AS AN EFFECTIVE TECHNOLOGY OF SUCCESSFUL STUDENT

Summary. The article presents an analysis of the use of coaching as an effective technology forming successful, motivated, creative student. The author given coaching definition, classification of coaching A comparative analysis of the differences and coaching from business counseling, training, mentoring and psychotherapy. We describe the prospects of corporate coaching at the university, which aims to improve the training of future specialists.

Keywords: coaching, leadership, social motivation, competitive specialist.